

2008-03-03

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

FSS yttrande över Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (SOU 2007:82)

Allmänna synpunkter

FSS - Föreningen Sveriges Socialchefer - vill inledningsvis konstatera att den aktuella utredningen förtjänstfullt visat på brister i den nuvarande utformningen och utövandet av tillsynen och därmed behovet av förändringar.

FSS ställer sig i stort bakom utredningens analys och delar förslaget om inrättande av en ny myndighet men har en del invändningar mot utredningens förslag i övrigt vilket redovisas nedan under respektive rubrik.

19.1 Ny organisation för tillsyn

FSS *delar* utredningens uppfattning om tillsynens varierande innehåll och kvalitet vad gäller länsstyrelsen. Däremot menar utredningen att tillsynen är relativt enhetlig när det gäller hälso- och sjukvården. FSS *delar inte* denna uppfattning utan menar att vi i landet ser exempel på skilda krav beträffande sjuksköterskebemanning i olika delar av landet och mellan kommunala äldreboenden och primärvården. Tillsynen måste vara tydlig och transparent dvs. det måste gå att förutse vilka krav som är legitima utifrån lagar och förordningar och kraven måste vara lika för likartade verksamheter. Så är inte fallet idag.

FSS *tillstyrker* inrättande av en ny sammanslagen myndighet. Detta är ett krav som FSS framfört i yttranden i tidigare remissvar.

FSS *avstyrker* dock förslaget om en förändring i två steg. Att i steg ett flytta länsstyrelsens tillsyn till socialstyrelsens tillsyn riskerar att innebära en dominans för hälso- och sjukvårdstillsynen. Det måste vara en rimligare utgångspunkt att myndigheten får möjlighet att starta verksamheten och det nya uppdraget utifrån den nya uppdragsbeskrivning m.m. för att verksamheten skall bli så genomtänkt och bra som möjligt utom omvägen via socialstyrelsens tillsynsverksamhet.

FSS *tillstyrker* en ny gemensam lagstiftning för denna tillsyn vilket är ytterligare ett skäl att slopa steg ett i förslaget.

19.3 Tillsyn av Statens institutionsstyrelses institutioner

FSS *tillstyrker* att flytta tillsynen från SiS - Statens institutionsstyrelse - till den nya myndigheten bl.a. på grund av trovärdighetsskäl. Det är dessutom principiellt fel enligt vår mening att utöva tillsyn över egen verksamhet.

19.4.2 Tillsyn av enskild verksamhet

FSS *tillstyrker* överflyttning av kommunens tillsyn över enskild verksamhet till den nya myndigheten. Den nuvarande ordningen med två tillsynsmyndigheter inom samma område – länsstyrelsen och kommunen – skapar oklarheter som förslaget löser. Det ger också en rättssäkrare situation för de klienter som får vård vid de enskilda verksamheterna.

19.5 Tillsynsbegreppet

Utredningen har i huvudsak valt att följa Tillsynsutredningens förslag på en snävare och därmed tydligare definition av tillsynsbegreppet vilket FSS *tillstyrker*.

Utredningen har dock valt att tillägga att även målbestämmelser i SoL m.fl. lagar skall ingå. FSS *är tveksam* till detta då det minskar förutsägbarheten och ökar risken för olikheter i tolkningar över landet.

19.6 Tillsynsrollen

Det finns en diskussion om behovet av utvecklingsstöd via tillsynsmyndighetens försorg. FSS *delar* utredningens syn att lämna råd och stöd i samband med tillsyn samt sprida erfarenheter är en viktig del av uppdraget men utvecklingsarbete och stöd därutöver är en uppgift för kommunerna själva, i samverkan eller genom kommunernas intresseorganisation. Däremot bör staten ekonomiskt stödja sådan verksamhet.

19.7 Utökade befogenheter och sanktionsmöjligheter

Utredningen föreslår utökade sanktionsmöjligheter enligt förslag från Utredningen om verkställighet av vissa kommunala beslut. FSS *avstyrker* förslaget med följande motiv. Problem med verkställighet av vissa beslut beror enligt vår bedömning ofta på svårigheter att verkställa trots aktiva försök. Detta gäller t.ex. kontaktpersoner och kontaktfamiljer. Vi menar att det innan nya sanktioner införs bör nuvarande system för sanktioner gås igenom och analyseras noggrant och först därefter bör frågan om utökade sanktioner behandlas.

19.8 Anmälningsskyldighet vid missförhållanden inom hela socialtjänsten

FSS *tillstyrker* att utökad anmälningsskyldighet utan sanktionsmöjlighet vid utebliven anmälan införs i hela socialtjänsten. Detta är i grunden en viktig rättssäkerhetsfråga.

19.12 Kompetens, utbildning och fortbildning

FSS *tillstyrker* förslaget om enhetlig utbildning och regelmässig fortbildning av personalen. Det är särskilt viktigt och angeläget då olika kulturer skall samsas i en ny gemensam tillsynsmyndighet. Utbildningen bör dessutom vara genomförd innan den nya myndigheten börjar sin verksamhet. Detta är också ett viktigt skäl för att inte genomföra förändringen i två steg.

19.13 Barn och unga – ett barnperspektiv i tillsynen

Utredningens fyra förslag - förbättrad information till barn om deras rättigheter, tillsyn över HVB - hem för vård och boende, rätt att tala med barn utan vårdnadshavares samtycke samt försöksverksamhet med tillsynsombud för barn i familjehem *tillstyrks*. FSS anser att dessa förslag är välmotiverade och ligger helt i linje med ambitionen att förstärka barns rättigheter i lagstiftning och praktisk verksamhet.

Resurser för tillsyn

FSS *delar* utredningens syn att resurserna för de ingående verksamheterna i den nya myndigheten bör vara jämnt fördelad vilket inte är fallet i dagsläget. Detta är ett rättvisekrav ur brukar- och medborgarsynpunkt. Vi har dock inga synpunkter på nivån på resursförstärkningen. Det absolut viktigaste enligt vår mening är behovet av kvalitetshöjning av verksamheten.

21 Förslag till finansiering

FSS *avstyrker* utredningens förslag till finansiering som innebär att ökningen av anslaget finansieras av en motsvarande minskning av de statsbidrag som finns för olika utvecklings- och projektverksamheter riktade till socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Förutom det motbudande i sig att växla utvecklingsmedel mot ökad tillsyn är det FSS absoluta uppfattning att det inte är mindre utvecklingsmedel utan mer som behövs för att utveckla socialtjänsten inte minst i de resurssvaga kommunerna i landet men även ur brukar- och medborgarperspektiv. FSS har också synpunkter på förslag i utredningen att socialstyrelsen skall ta över bidragsgivning från länsstyrelsen vilket vi utvecklar under rubriken Övrigt.

22.1 Tidplan

Eftersom FSS *avstyrker* en förändring i två steg bör tidsplanen för genomförande anpassas till en förändring som sker i ett steg.

Övrigt

Utredningen föreslår att socialstyrelsen övertar fördelning av olika stimulansmedel, statsbidrag m.m. som idag förmedlas av länsstyrelsen. Samtidigt pågår en statlig utredning under ledning av Kerstin Wigzell - S 2007:08 Nya former för stöd till kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten - som skall analysera och lämna förslag på hur de statliga resurser som idag förmedlas till socialtjänsten på bästa sätt kan bidra till att stödja kunskapsutvecklingen inom detta område.

Det finns mycket som talar för att de rännilar som idag rinner ut från olika statliga myndigheter bör samlas ihop till en flod och att en nationell överenskommelse om inriktning av de ihopsamlade medlen bättre skulle svara upp mot behov, kvalitet och långsiktighet när det gäller socialtjänstens verksamhetsutveckling.

Det finns därför anledning att avvakta vad denna utredning kan komma att föreslå innan man tar ställning till hur bidragsgivningen skall utformas.

För Föreningen Sveriges Socialchefer

Per-Olof Forsblom
ordförande